

громадян та споживачів в цифровому просторі, одночасно забезпечуючи розвиток інновацій та підтримку економічного зростання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Штиршов О. М., Сухорукова А. Л. Правові аспекти відповідальності у сфері порушення прав інтелектуальної власності: світовий досвід і Україна. Public Administration and Regional Development. DOI 10.34132/pard2022.17.10.
2. Єрема М., Борисенко А. Боротьба з кіберзлочинністю в умовах дії воєнного стану: Закон 2149-IX. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/210562_borotba-z-kberzlochinnstyu-v-umovakh-d-vonnogo-stanu-zakon-2149-ix.

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕВИКОНАННЯ ГРОШОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Шуригіна Т.

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
юридичного факультету
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

За загальним правилом, встановленим статтею 509 Цивільного кодексу України (далі - ЦК України), кредитора наділено абсолютним правом вимагати від боржника виконання його обов'язку. Водночас основне джерело цивільного права не залишає кредитора сам на сам із борговим зобов'язанням, а регламентує як умови настання цивільно-правової відповідальності за невиконання грошового зобов'язання, так і порядок її застосування. Відразу зауважимо, що ЦК України не містить окремого правового регулювання порядку застосування цивільної відповідальності за невиконання грошового зобов'язання в іноземній валюті, хоча іноземна валюта зобов'язання, як уже неодноразово зазначалося, вкрай популярна в договірних правовідносинах станом на зараз. Однозначно відповідальність за невиконання грошового зобов'язання, вираженого в іноземній валюті, має суттєві відмінності порівняно із застосування такої відповідальності у зобов'язаннях у національній валюті – гривні. Саме тому існує гостра необхідність окреслити кордони та правила застосування цивільно-правової відповідальності за невиконання грошового зобов'язання, вираженого як безпосередньо в іноземній валюті, так і з валютним застереженням. Цивільно-правова відповідальність не характеризується автоматичним застосуванням. Для її застосування необхідно вчинити конкретні дії особою, щодо якої зобов'язання було порушено. Основа цивільного права – це, насамперед, принцип диспозитивності. За таким підходом, кредитор може і не застосовувати цивільно-правову відповідальність до боржника. Відповідальність за невиконання зобов'язання можна визначити як застосування до особи, яка не виконала або неналежно виконала умови договору чи порушила норми цивільного законодавства, заходів негативного характеру – певні майнові

обмеження, які передбачаються договором або законом, а потерпілий отримує відшкодування шкоди та відновлення порушених прав [1, с. 86]. Найоптимальнішим, на нашу думку, є визначення цивільно-правової відповідальності як охоронних правовідносин, змістом яких є нові, обумовлені фактом правопорушення, права та обов'язки потерпілого й порушника, пов'язані з покладанням на порушника майнового обтяження [2, с. 299].

Різновидом юридичного обов'язку є суб'єктивний цивільний обов'язок зі своїми особливостями, які виокремлюють його з-поміж інших видів юридичного обов'язку. Цей обов'язок характеризують такі регулятори, як норма законодавства, положення договору, а також інші юридичні факти – делікти та судові рішення, інші нормативно-правові акти, оскільки такий обов'язок може виступати елементом як публічно-правових, так і приватноправових відносин. Його зміст може проявлятися не лише у необхідності зобов'язаної особи вчинити дії активного типу, а й у сукупності його структурних елементів, взаємопов'язаних між собою, таких як: 1) необхідність зобов'язаної особи вчинити певні дії або утриматися від них; 2) необхідність зобов'язаної особи виконувати вимоги правомочних суб'єктів щодо певної поведінки; 3) необхідність зобов'язаної особи виступати відповідачем у суді у справах про невиконання обов'язку та захист порушеного права; 4) необхідність зобов'язаної особи нести юридичну відповідальність у разі невиконання суб'єктивного цивільного обов'язку [3]. За загальним правилом, встановленим статтею 625 ЦК України, боржник, який прострочив виконання грошового зобов'язання, на вимогу кредитора зобов'язаний сплатити суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також три проценти річних від простроченої суми, якщо інший розмір процентів не встановлений договором або законом [4]. Згідно зі ЗУ «Про індексацію грошових доходів населення», індекс споживчих цін (так званий «індекс інфляції») є показником, який характеризує динаміку загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання [5].

У законі або в укладеному сторонами договорі передбачено розмір процентів за користування чужими коштами, то це не позбавляє кредитора права звернутися до боржника з позовом про стягнення як зазначених процентів, так і річних за наявності невиконання боржником грошового зобов'язання [6]. Стягнення річних відсотків під час прострочення грошового зобов'язання та, до прикладу, збитків має одну кінцеву мету – це насамперед компенсувати втрати кредитора. Якщо в законі або в укладеному сторонами договорі передбачено розмір процентів за користування чужими коштами, то це не позбавляє кредитора права звернутися до боржника з позовом про стягнення як зазначених процентів, так і річних за наявності невиконання боржником грошового зобов'язання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Габріадзе М. Система цивільно-правової відповідальності за невиконання зобов'язання. Юридичний вісник. 2020. №1. С. 85-92.

2. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ : Юрінком інтер, URL: https://yuricom.com/legal_news/new_legislation/kontseptsiia-onovlennia-tsyvilnoho-kodeksu-ukrainy/.

3. Цибань А. А. Суб'єктивний цивільний обов'язок як елемент зобов'язального правовідношення : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Харків, 2018.

4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n3103>.

5. Про індексацію грошових доходів населення : Закон України від 3.07.1991 року № 1282-XII. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-12>.

6. Про деякі питання практики застосування законодавства про відповідальність за невиконання грошових зобов'язань : Постанова Пленуму Вищого Господарського Суду України від 17.12.2013 р. № 14. Офіційний сайт Верховної ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014600-13#Text>.

ІНСТИТУТ ПРИСЯЖНИХ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ДОЦІЛЬНІСТЬ ТА РИЗИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Якимчук О. О.

*кандидат історичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права, провідний юрисконсульт
Національний природний парк «Дермансько-Острозький»*

Інститут присяжних є поширеним у світовій правовій практиці. Розрізняють дві моделі суду присяжних: англо-американську (класичну) та континентальну (європейську).

Інститут присяжних не є новацією для України. Він був запроваджений Російською імперією на українських землях, які входили до її складу, під час проведення судової реформи 1864 р. У СРСР суд присяжних був трансформований у суд народних засідателів. У незалежній Україні цей інститут був задекларований 1996 р. з прийняттям Основного Закону.

Відповідно до ч. 4 ст. 124 Конституції України народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через присяжних [1].

Присяжним є особа, яка у випадках, визначених процесуальним законом, та за її згодою вирішує справи у складі суду разом із суддею або залучається до здійснення правосуддя (ст. 63 Закону України «Про судоустрій і статус суддів») [2].

Вимоги до присяжного встановлені ст. 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Присяжним може бути громадянин України, який досяг тридцятирічного віку і постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного окружного суду, якщо інше не визначено законом. Не включаються до списків присяжних громадяни:

1) визнані судом обмежено дієздатними або недієздатними;